

УДК 339.5

ВІРКОВСЬКА Анастасія Андріївна

кандидат економічних наук, доцент,
доцент кафедри економіки та економічної теорії
Західноукраїнський національний університет, Україна
ORCID ID: 0000-0002-0723-5772
e-mail: aassya10@gmail.com

ЗАКЛЕКТА Ольга Іванівна

кандидат економічних наук, доцент
Західноукраїнський національний університет, Україна
ORCID ID: 0000-0001-8856-6081
e-mail: zaklekta_olga@i.ua

ЛАВРЕНЧУК Владислав Русланович

магістрант ОНП «Аналітична економіка»
Західноукраїнський національний університет, Україна
e-mail: lavrenchuk_2001@ukr.net

ОЦІНКА ЕКСПОРТНОГО ПОТЕНЦІАЛУ НАЦІОНАЛЬНИХ АГРОКОМПАНІЙ ЗА УМОВ ПОВНОМАСШТАБНОГО ВТОРГНЕННЯ РФ

В статті визначено чинники, що впливають на експортний потенціал національних агрокомпаній, а саме: типи культур, високі стандарти якості та безпечність продукції, використання сучасних агротехнологій та обладнання, ефективна система логістики та постачання, дотримання міжнародних стандартів щодо безпечності, якості та екологічної стійкості харчових продуктів, ефективні маркетингові стратегії та брендинг продукції на зовнішніх ринках, розвиток та підтримка торговельних стосунків з іншими країнами, фінансова стабільність, розуміння правил та обмежень, що встановлені країнами-імпортерами. Зосереджено увагу на окремих аграрних показниках експортного потенціалу України, серед яких особливе місце належить зерновим культурам (пшениці, ячменю тощо). Констатовано, що за умов повномасштабного вторгнення РФ в Україну важким завданням стало забезпечення сільськогосподарської діяльності належними ресурсами: паливом, добривами, засобами захисту рослин, запчастинами тощо. Проаналізовано виробництво та експорт пшениці та ячменю за останні 5 років. Через військові дії РФ та окупацію територій нашої держави відбулося скорочення посівних площ під зерновими культурами. Це призвело до суттєвого зниження обсягу експорту цих культур національними агрокомпаніями, а глобальний індекс цін на продовольство, досяг історичного максимуму. Доведено, що найбільшими імпортерами пшениці з України є Єгипет, Індонезія та Туреччина, а українського ячменю - Китай та Туреччина. В умовах військових дій для підтримки агробізнесу уряд спростив бюрократичні процедури та імпорт посівних матеріалів, дозволив використовувати сільськогосподарську техніку без реєстрації, запровадив нульову ставку акцизного податку та знизив розмір ПДВ до 7% на пальне, ввів доступні кредити розміром 5-7-9% тощо. Окреслено шляхи та напрями, які сприятимуть розв'язанню проблем аграрного сектору України в умовах війни та в післявоєнний період.

Ключові слова: експорт, національні агрокомпанії, експортний потенціал, чинники експортного потенціалу, основні показники експортного потенціалу

JEL classification: F10, F19

DOI: <https://doi.org/10.31649/ins.2023.4.48.57>

1. ПОСТАНОВКА ПРОБЛЕМИ У ЗАГАЛЬНОМУ ВИГЛЯДІ ТА ЇЇ ЗВ'ЯЗОК ІЗ ВАЖЛИВИМИ НАУКОВИМИ ЧИ ПРАКТИЧНИМИ ЗАВДАННЯМИ

Глобалізація сучасного світу супроводжується зростанням ролі міжнародної торгівлі. За цих умов вагомого значення набувають експортні можливості країни. Значимим сектором сучасного розвитку виступає аграрна сфера, яка, за умов зростаючого попиту на сільськогосподарську продукцію, може забезпечити виробництво експортоорієнтованих товарів.

Україна є однією з найбільших виробниць і експортерок пшениці, ячменю, кукурудзи і соняшникової олії. У 2021 році наша країна зробила значний внесок у світовий продовольчий ринок, забезпечивши 400 мільйонів людей продуктами харчування. Війна, яку розв'язала рф проти України, скоротила експортні потужності нашої держави щонайменше на третину і порушила систему постачання продовольства на світовий ринок. Згідно даних Продовольчої та сільськогосподарської організації Об'єднаних націй (ФАО) 2023 року через війну від 20% до 30% сільськогосподарських угідь залишились незасіяними або не зібраними, тому це може призвести до голодування 323 млн осіб [1]. Російська військово-морська блокада у Чорному морі не дає можливості експортувати зерно до місць призначення.

Все це актуалізує необхідність дослідження проблем експортного потенціалу національних агрокомпаній за умов повномасштабного вторгнення рф в Україну.

2. АНАЛІЗ ОСТАННІХ ДОСЛІДЖЕНЬ ТА ПУБЛІКАЦІЙ

Дослідженням питань експортного потенціалу аграрних компаній України присвячені праці таких вітчизняних науковців: В. Близнюка, І. Грицюка, М. Зубця, К. Купрейчика, Л. Молдована, Б. Пасхавера, П. Саблука, М. Хвесика, М. Швецової, О. Шубравської, в роботах яких розглянуто проблеми та перспективи розвитку сучасного економічного стану агропромислового сектору.

3. ВИДІЛЕННЯ НЕВИРШЕНИХ РАНІШЕ ЧАСТИН ЗАГАЛЬНОЇ

ПРОБЛЕМИ, КОТРИМ ПРИСВЯЧУЄТЬСЯ ОЗНАЧЕНА СТАТТЯ

Дослідженням даної проблематики є виявлення впливу військових дій рф на експортний потенціал національних агрокомпаній.

4. ФОРМУЛЮВАННЯ ЦІЛЕЙ СТАТТІ

Метою статті є виявлення факторів впливу на експортний потенціал національних агрокомпаній, а також - наявність значущого впливу військових дій рф на їхні експортні можливості.

5. ВИКЛАД ОСНОВНОГО МАТЕРІАЛУ ДОСЛІДЖЕННЯ З ПОВНИМ ОБҐРУНТУВАННЯМ ОТРИМАНИХ НАУКОВИХ РЕЗУЛЬТАТІВ

Експортний потенціал аграрних компаній визначається їхньою здатністю ефективно виробляти сільськогосподарську продукцію та постачати її на зовнішні ринки. Розглянемо ключові фактори, які впливають на експортний потенціал аграрних компаній:

1. По-перше, це типи культур, які вирощує агрофірма, їх якість, врожайність та популярні сорти, що мають конкурентну перевагу.

2. По-друге, ключовим фактором для здобуття довіри споживачів на міжнародних ринках є високі стандарти якості та безпечність продукції.

3. По-третє, позитивно позначається на врожайності та якості продукції, а також впливає на її конкурентоспроможність використання сучасних агротехнологій та обладнання.

4. По-четверте, забезпеченню своєчасної доставки продукції на зовнішні ринки з мінімальними витратами допомагає ефективна система логістики та постачання.

5. По-п'яте, важливим чинником виходу національних агрофірм на зовнішні ринки є дотримання міжнародних стандартів щодо безпечності, якості та екологічної стійкості харчових продуктів.

6. По-шосте, створенню позитивного іміджу компанії допомагає ефективні маркетингові стратегії та брендинг продукції на зовнішніх ринках.

7. По-сьоме, збільшенню обсягів експорту сприяє розвиток та підтримка торговельних стосунків з іншими країнами.

8. По-восьме, чинником впливу на експортний потенціал агрокомпаній є їхня фінансова стабільність, що дозволяє інвестувати в підвищення якості продукції та розвиток нових ринків.

9. По-дев'яте, для адаптації стратегії експорту агрокомпаніям допоможе розуміння

правил та обмежень, що встановлені країнами-імпортерами.

Отож, експортний потенціал національних аграрних компаній визначається комплексом факторів, які включають якість продукції, технологічний рівень, логістику, маркетингову стратегію та інші аспекти, які впливають на їхню конкурентоспроможність на міжнародних ринках.

Рис. 1. Основні елементи експортного потенціалу країни (побудовано авторами самостійно)

Основні елементи, представлені на рис.1.1 визначають спроможність країни ефективно експортувати свою продукцію та послуги на міжнародні ринки. Вони взаємодіють між собою та впливають на здатність країни розвивати та реалізовувати свій експортний потенціал. Важливо враховувати всі ці аспекти при розробці стратегій економічного розвитку та підтримки експорту.

Аграрні показники експортного потенціалу України включають різні види сільськогосподарської продукції та її здатність до ефективного експорту на міжнародні ринки.

1. Зернові культури, такі як пшениця, ячмінь, кукурудза.

2. Олійні культури, а саме соняшник та ріпак для виробництва олії є важливою складовою експортного потенціалу.

3. М'ясо та молочні продукти.

4. Фрукти та овочі.

5. Харчові продукти, такі як: кондитерські вироби, напої, готові страви.

6. Технічні культури: цукровий буряк, льон, конопля.

7. Екологічно чисті та органічні продукти.

8. Технології обробки та консервації.

Ситуація з посівами та можливим впливом військових дій на збиральні площі в Україні видається досить складною і вимагає

уважного аналізу та розгляду на різних рівнях. Важливо врахувати суттєвий вплив військових дій на сільськогосподарську діяльність, зокрема на доступ до ресурсів, персоналу, техніки, збирання врожаю та його доставку. Такі фактори, як безпека, доступність та стан інфраструктури, стали дуже важливими в умовах війни. До того ж, опитування аграріїв показує, що частина з них змогла зберегти структуру посівних площ, незважаючи на складні обставини. Хоча деякі респонденти вирішили збільшити площі під певними культурами. Це може бути пов'язано з прогнозами ринку, попиту та внутрішніми потребами.

Враховуючи всі ці фактори, ситуація непередбачувана, і важко спрогнозована.

Важливо відстежувати офіційну інформацію від відповідних урядових і сільськогосподарських організацій для отримання найактуальніших новин про ситуацію з вирощуванням та збором урожаю в Україні.

Рисунок 2. відображає серйозні проблеми, з якими зіткнулися аграрії в умовах військового конфлікту та економічних труднощів. Важким завданням стало забезпечення сільськогосподарської діяльності належними ресурсами, так як доступ до палива, добрив, засобів захисту рослин та запчастин обмежений або ускладнений через різні обставини.

Рис. 2. Постачання основних ресурсів (розроблено на основі [2])

Порушення логістичних ланцюгів та фінансові проблеми, спричинені війною, значно ускладнюють ситуацію для аграріїв. За таких обставин, важливо розвивати творчі та гнучкі підходи до управління ресурсами та виробництвом, а також шукати альтернативні способи отримання та використання необхідних матеріалів.

Задля належного функціонування сільськогосподарського сектору в умовах військових дій важливо взаємодіяти з урядовими та галузевими організаціями. До прикладу, для забезпечення паливом, можливість співпраці з військовими структурами може бути важливою для підтримки аграріїв у цей період. Ці труднощі

демонструють необхідність гнучкості, адаптації та співпраці в умовах складної ситуації. Зусилля та управлінські рішення аграріїв можуть допомогти вирішити проблеми та забезпечити сталість сільськогосподарської діяльності.

Важливим чинником у сфері агробізнесу є кліматичні умови, які впливають на сільськогосподарську діяльність та експортний потенціал національних агрокомпаній. Дані рис. 3. підкреслюють важливість погодних умов та підготовки ґрунту для врожаю, а також відображають великий потенціал українського аграрного сектору.

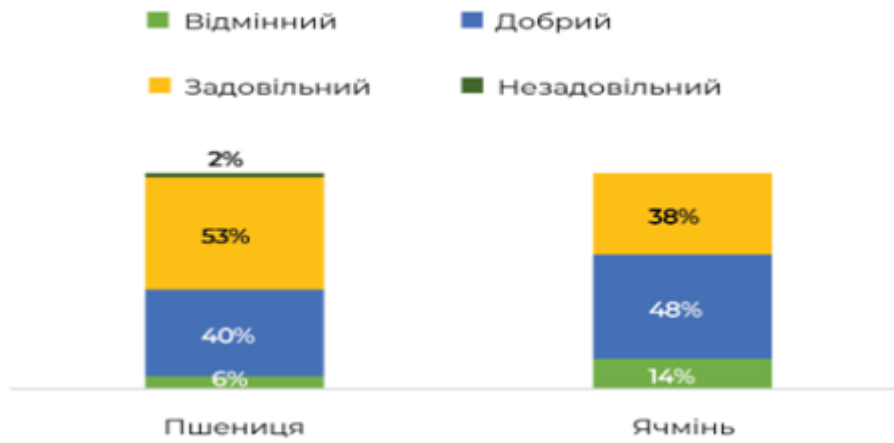

Рис. 3. Стан посівів ранніх зернових в Україні (розроблено на основі [2])

Оцінки аграрних аналітиків щодо виробництва пшениці та ячменю є важливими для розуміння тенденцій на ринку зернових. Прогнозований врожай пшениці у 2022/23 МР на рівні 18,2 млн тонн, що на 43% менше за попередній сезон, та врожай ячменю на рівні 5,3 млн тонн, менший на 44%, вказують на відносно складні умови для вирощування цих культур. Зменшення виробництва та, відповідно, обсягів експорту українських пшениці та ячменю може призвести до зменшення присутності на ринках основних імпортерів, які зазвичай розраховують на українську зернову продукцію. Така ситуація може вплинути на покупців, які раніше розраховували на постачання з України. Їм доведеться шукати альтернативних постачальників зернових, щоб задовольнити свою імпортерську потребу. Це може вплинути на глобальну ринкову динаміку та ціни на зерно [4].

Однак, важливо врахувати, що ринок завжди динамічний, і зміни в одному напрямку можуть спричинити зміни в іншому. Покупці можуть адаптуватися до нових умов, шукати альтернативи та розширювати свої постачальницькі мережі. Загалом, в умовах незвичайних обставин, які супроводжують війну та економічні труднощі, ринкова ситуація може залишатися динамічною та непередбачуваною.

Важливим і надалі є аналіз актуальної інформації, щодо функціонування національних агрокомпаній для адекватного реагування на зміни та адаптації їхніх стратегій для забезпечення сталості та ефективності аграрної діяльності.

Проаналізуємо виробництво, експорт та частку внутрішнього споживання у виробництві пшениці та ячменю за останні п'ять років.

Рис. 4. Динаміка виробництва та експорту української пшениці, млн. тонн (розроблено на основі [2])

На рисунку 4 видно, що за підсумками 2021/22 МР експорт пшениці з України склав лише 18,7 млн тонн проти прогнозованих ще на початку лютого поточного року 22,5 млн тонн (-17%). Тим не менш, відвантажений обсяг перевищив показник попереднього сезону на 13% (16,6 млн тонн).

Основними імпортерами пшениці з України є Єгипет та Індонезія. За підсумками

2021/22 МР їх частки в загальному обсязі відвантажень зернової на зовнішній ринок склали 16% і 14% відповідно (2,9 млн і 2,5 млн тонн в натуральному вираженні), при цьому Єгипет збільшив закупівлі української пшениці відносно сезону-2020/21 на 19%, а Індонезія – на 2% (рис. 5) [4].

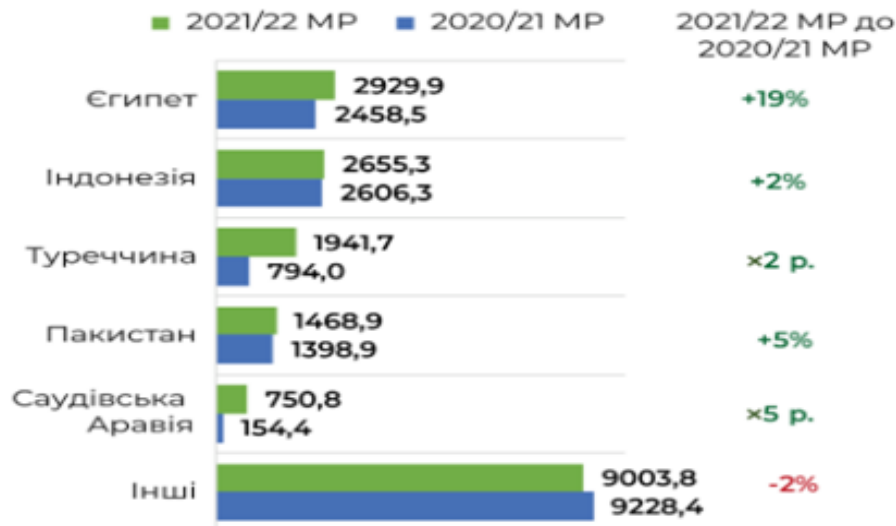

Рис. 5. Географія експорту пшениці з України, млн. тонн (розроблено на основі [2])

Дані рис.5 вказують на зміни в структурі експорту зерна України та її основних покупців. Тут можна побачити зростання імпорту зернової продукції певними країнами, що вказує на підвищений попит на українське зерно та продукцію. Зростання імпорту зернової продукції в Туреччину (3 місце) на більш ніж 2 рази та збільшення її частки в українському експорті зерна з 5% до 10% свідчить про збільшений попит на українське зерно на турецькому ринку. Зростання обсягів імпорту зерна до Пакистану та збільшення його частки в експорті може вказувати на високий попит на зерно в цій країні. Суттєвий приріст експорту пшениці з України до Саудівської Аравії свідчить про зміну попиту на цю культуру та конкурентоспроможність української пшениці на цьому ринку. Як висновок, можна спостерігати диверсифікацію покупців на ринку пшениці. Сумарні її відвантаження до п'яти ключових імпортерів становлять 52% загальних відвантажень, що свідчить про стратегічний підхід України до розподілу своїх експортних потоків. Ці зміни в структурі експорту зерна вказують на гнучкість та адаптацію українського аграрного сектору до змін на світовому ринку,

а також на збільшений інтерес інших країн до української продукції.

Даний аналіз свідчить про важливі виклики, з якими зіштовхнувся український аграрний сектор, особливо у сфері зернової продукції. Високі перехідні залишки пшениці на кінець 2021/22 (МР) можуть мати деякий негативний вплив на економічну ситуацію для аграріїв та на експортні можливості в наступному році. Деякі ключові аспекти цієї ситуації включають:

- Ціновий тиск. Великі запаси пшениці можуть тиснути на ціни, що може обмежити можливості аграріїв отримати вигідну ціну за свою продукцію.
- Фінансові втрати. Недоотримання прибутку від реалізації зернової продукції може вплинути на фінансовий стан аграріїв та підприємств.
- Обмеженість потужностей для зберігання. Великі залишки пшениці можуть обмежити кількість вільних потужностей для зберігання зерна наступного врожаю, що створює додаткові виклики для логістики та обробки продукції.
- Стратегічне планування. Аграрії та галузеві експерти можуть розглядати можливі стратегії зменшення залежності від великих

перехідних запасів, такі як диверсифікація виробництва, пошук нових ринків, використання зерна у виробництві інших продуктів тощо.

- Світовий ринок. Аграрна політика та торговельні угоди на світовому ринку також можуть впливати на споживання та експорт зернової продукції.

Це залишає важливим завданням ефективно управління зерновими ресурсами, розвиток стратегій для мінімізації негативних наслідків від великих залишків та пошук можливостей для збереження конкурентоспроможності на міжнародному ринку.

Дані рисунку 6 свідчать про успішний врожай ячменю в сезоні 2021/22 порівняно з попереднім сезоном. У сезоні 2021/22 вдалося зібрати 9,4 млн тонн ячменю. Це значення на 24% вище, ніж валовий збір урожаю зернової

в 2020 році, який становив 7,6 млн тонн. Посівна площа під ячменем зросла на 3% в порівнянні з сезоном 2020/21. Вона збільшилася з 2,4 млн гектарів до 2,5 млн гектарів. Урожайність ячменю в сезоні 2021/22 також показала дуже позитивні результати. Приріст урожайності становив 19%. Це означає, що середня врожайність досягла рекордних 38,2 центнера з гектара, порівняно з 32,2 центнера з гектара в попередньому сезоні [9].

Ці показники свідчать про те, що врожайність ячменю зросла завдяки як збільшенню посівної площі, так і підвищенню рівня врожайності на кожному гектарі. Такий успіх може бути наслідком кращих погодних умов, використання високоякісних сортів ячменю, покращених агротехнік і добре спроектованої сільськогосподарської діяльності.

Рис. 6. Динаміка виробництва та експорту ячменю, млн. тонн (розроблено на основі [2])

Китай став основним покупцем української зернової продукції вже другий сезон поспіль. Загалом, дані рис. 7 свідчать про збільшення експорту українських зернових продуктів на світовий ринок, зокрема за винятком Китаю. Це вказує на значний обсяг закупівель Китаєм українських зернових продуктів. Проте, порівняно з попереднім сезоном, обсяг експорту в Китай зменшився на 10%. Туреччина займає друге місце в ТОП-5 основних імпортерів української зернової продукції. Її доля становить 19%. Цікаво, що Туреччина збільшила закупки ячменю на 48 разів

порівняно з попереднім сезоном, з 22,9 тис. тонн до 1,1 млн тонн. Це може свідчити про зростання попиту на український ячмінь на турецькому ринку. Лівія посідає третє місце в ТОП-5 імпортерів української зернової продукції. Її частка становить 8%. Обсяг її імпорту збільшився на 50% порівняно з попереднім сезоном, до 443,0 тис. тонн. Інші країни придбали менше ніж 7% загального обсягу української зернової продукції [9].

Загалом, дані рис. 7 свідчать про збільшення експорту українських зернових продуктів на світовий ринок, зокрема за винятком Китаю.

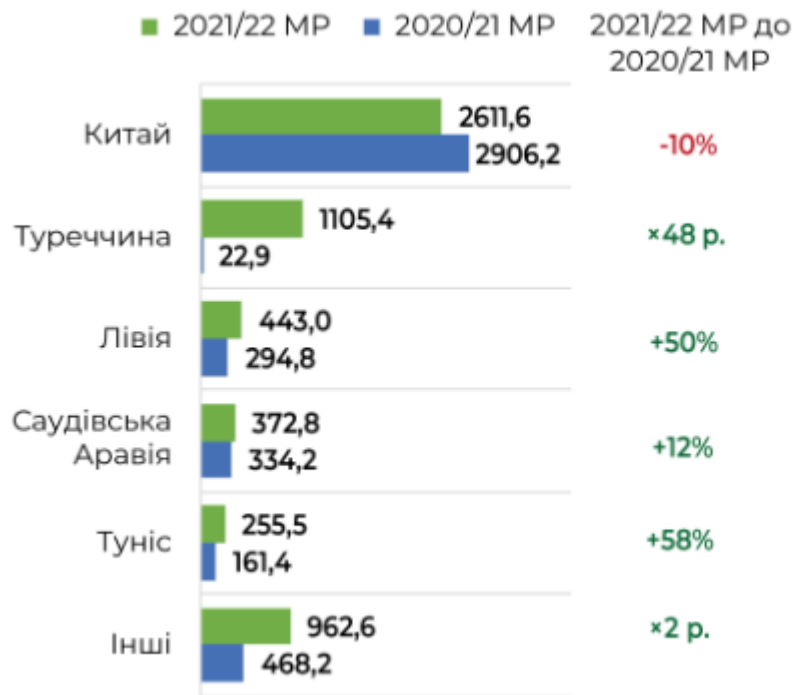

Рис. 7. Географія експорту ячменю з України, млн. тонн (розроблено на основі [2])

З перехідними залишками українського ячменю на кінець 2021/22 МР все виглядає стабільно і відповідає середньому значенню за попередні п'ять сезонів. Це означає, що накопичені запаси зернової в цей період відповідають попиту і споживанню, і не зазначається значних недоборів або надлишків.

З такою стабільною ситуацією перехідних залишків, ймовірно, розподіл зернової українського ячменю на наступний сезон буде менше впливати на ринкові тренди, оскільки запаси будуть відповідати очікуваному попиту і споживанню. Однак, як і завжди, на ринок можуть вплинути різноманітні фактори, такі як зміни в попиті, погодні умови, конкуренція на міжнародному ринку тощо.

Ця інформація допомагає зрозуміти, що на даному етапі врожай ячменю та його розподіл не викликають серйозних обурень на ринку, що може сприяти стабільності і передбачуваності для галузі зернового експорту на наступний сезон.

Ці показники можуть доповнюватися і змінюватися у часі, відображаючи зміни в аграрному секторі та реакцію на міжнародні торговельні та споживчі тенденції. Для отримання актуальних даних слід звертатися до офіційних джерел, таких як статистичні органи, міністерства аграрної політики та інші відомства.

6. ВИСНОВКИ З ДАНОГО ДОСЛІДЖЕННЯ І ПЕРСПЕКТИВИ ПОДАЛЬШИХ РОЗВІДОК У ДАНОМУ НАПРЯМКУ

Експортний потенціал аграрних компаній це їхня здатність виробляти та постачати на зовнішні ринки сільськогосподарську продукцію. До чинників, які впливають на даний потенціал слід віднести типи культур, які вирощує агрофірма та їх врожайність, використання сучасних агротехнологій та обладнання, ефективна система логістики та постачання, дотримання міжнародних стандартів щодо безпечності, якості та екологічної стійкості харчових продуктів, ефективні маркетингові стратегії та брендинг продукції на зовнішніх ринках, розвиток та підтримка торговельних стосунків з іншими країнами, фінансова стабільність, розуміння правил та обмежень, що встановлені країнами-імпортерами.

Військові дії РФ та окупація територій нашої держави призвели до скорочення посівних площ на 3,5 млн гектарів та суттєво вплинули на посівну кампанію 2022 року. Україна як одна зі світових лідерів у експорті зернових та олійних культур, до початку повномасштабного вторгнення експортувала майже 6 мільйонів тонн олії, що складає 47% світових продажів даного продукту. Світовий ринок олійних культур відзначився зниженням обсягів поставок та зростанням цін. Зокрема, у Туреччині ціни на соняшникову олію зросли на 30%. Дана ситуація негативно вплинула на глобальний

індекс цін на продовольство, який досяг історичного максимуму. Ціла низка країн Євразії відчули дефіцит соняшникової олії, 2/3 якої закупували в Україні.

Основними аграрними показниками експортного потенціалу, які розглянуті в даному дослідженні є пшениця та ячмінь. Найбільшими імпортерами пшениці з України є Єгипет, Індонезія та Туреччина. За підсумками 2021/22 МР експорт пшениці з України склав лише 18,7 млн тонн проти прогнозованих ще на початку лютого 22,5 млн тонн (-17%). Прогнозований врожай пшениці у 2022/23 МР на рівні 18,2 млн тонн, що на 43% менше ніж у попередньому сезоні. Стосовно ячменю, то скорочення його посівів у 2022/23 МР з 9,4 млн тонн до 5,3 млн тонн, тобто на 44%, зменшило експорт даного продукту з 5,8 млн тонн у 2021/22 МР до 1,5 млн тонн у 2022/23 МР. Серед основних імпортерів українського ячменю слід відзначити Китай та Туреччину

Війна, розв'язана РФ проти України, призвела до виникнення безлічі проблем у аграрному секторі. Для підтримки агробізнесу уряд звів до мінімуму бюрократичні процедури, дозволив використовувати сільськогосподарську техніку без реєстрації, спростив імпорт посівних матеріалів,

запровадив нульову ставки акцизного податку та знизив розмір ПДВ до 7% на пальне, ввів доступні кредити розміром 5-7-9%, грантову підтримку для переробних підприємств, а також альтернативні логістичні мережі для експорту через блокаду портів.

Для розв'язання проблем аграрного сектору України в умовах війни та в післявоєнний період необхідно:

- залучити до роботи в аграрному секторі менеджерів, ІТ спеціалістів, науковців та вузькопрофільних аграрних спеціалістів;
- скоротити бюрократичні бар'єри для безперешкодного функціонування аграрних підприємств;
- підвищити якість та безпечність продукції згідно з вимогами міжнародних стандартів;
- адаптувати виробництво аграрного сектору України відповідно до вимог Європейського Союзу;
- здійснити підтримку малого фермерства, стимулювати роздрібних торговців до внутрішньої заготівлі фруктів та овочів;
- сприяти технологічному розвитку та діджиталізації аграрного сектору;
- створити умови для переходу аграрного сектору до сталого виробництва.

Література

1. Міжнародні організації: Продовольча та сільськогосподарська організація ООН. URL: <https://intent.press/publications/world/2022/instrument-genocidu-yak-ukrayinski-pravozahisniki-dopomagayut-lyudyam-yaki-perezhili-seksualne-nasilstvo-okupantiv/>
2. Ранні зернові: результати сезону-2021/22 та старт 2022/23 МР в умовах війни. URL: <https://www.apk-inform.com/uk/exclusive/topic/1528022>
3. Національний банк України. URL: <https://bank.gov.ua/control/uk/index>
4. Україна експортувала агропродукції на \$21,1 млрд. Найбільше – кукурудзи. URL: <https://forbes.ua/news/ukraina-vzhe-eksportovala-agroproduksii-na-211-mlrd-naybilshe-kukurudzi-06122022-10268>
5. Світовий банк в Україні. URL: <http://www.worldbank.org/uk/country/ukraine>
6. Ковальчук Т. Світові потреби й українські перспективи. URL: http://www.agrobusiness.com.ua/agrobusiness/archive.html?func=show_edition
7. Державна служба статистики України. URL: <http://www.ukrstat.gov.ua>
8. Економічна статистика: Сільське, лісове та рибне господарство. URL: http://ukrstat.org/uk/operativ/menu/menu_u/cg.htm
9. Огляд ринку зернових. URL: <http://milkua.info/uk/post/section/grain-market>
10. World Food Situation. FAO Cereal Supply and Demand Brief. URL: <http://www.fao.org/worldfoodsituation/csdb/en/>
11. The Global Enabling Trade Report 2022. URL: http://www3.weforum.org/docs/WEF_GETR_2022_report.Pdf
12. Експорт з України під час війни: як змінилась структура поставок української продукції за кордон. URL: <https://www.epravda.com.ua/columns/2022/10/24/692959/>

References

1. International organizations: Food and Agricultural Organization of the United Nations. URL: <https://intent.press/publications/world/2022/instrument-genocidu-yak-ukrayinski-pravozahisniki-dopomagayut-lyudyam-yaki-perezhili-seksualne-nasilstvo-okupantiv/>
2. Early grains: results of the 2021/22 season and the start of the 2022/23 MY in war conditions. URL: <https://www.apk-inform.com/uk/exclusive/topic/1528022>
3. National Bank of Ukraine. URL: <https://bank.gov.ua/control/uk/index>
4. Ukraine exported agricultural products worth \$21.1 billion. The largest amount was corn. URL: <https://forbes.ua/news/ukraina-vzhe-eksportovala-agroproduktii-na-211-mlrd-naybilshe-kukurudzi-06122022-10268>
5. The World Bank in Ukraine. URL: <http://www.worldbank.org/uk/country/ukraine>
6. Kovalchuk T. World needs and Ukrainian perspectives. URL: http://www.agrobusiness.com.ua/agrobusiness/archive.html?func=show_edition
7. State Statistics Service of Ukraine. URL: <http://www.ukrstat.gov.ua>
8. Economic statistics: Agriculture, forestry and fishing. URL: http://ukrstat.org/uk/operativ/menu/menu_u/cg.htm
9. Overview of the grain market. URL: <http://milkua.info/uk/post/section/grain-market>
10. World Food Situation. FAO Cereal Supply and Demand Brief. URL: <http://www.fao.org/worldfoodsituation/csdb/en/>
11. The Global Enabling Trade Report 2022. URL: http://www3.weforum.org/docs/WEF_GETR_2022_report.Pdf
12. Exports from Ukraine during the war: how the structure of supplies of Ukrainian products abroad changed. URL: <https://www.epravda.com.ua/columns/2022/10/24/692959/>

Abstract

VIRKOVSKA Anastasiya, ZAKLEKTA Olha, LAVRECHUK Vladyslav

Assessment of the export potential of national agricultural companies under the conditions of a full-scale invasion of RF

The paper identifies the factors that affect the export potential of national agricultural companies, namely: types of crops, high quality standards and product safety, the use of modern agricultural technologies and equipment, an effective logistics and supply system, compliance with international standards regarding the safety, quality and environmental sustainability of food products, effective marketing strategies and product branding in foreign markets, development and maintenance of trade relations with other countries, financial stability, understanding of rules and restrictions established by importing countries. In paper the attention is focused on certain agrarian indicators of the Ukraine's export potential, among which a special place belongs to grain crops (wheat, barley, etc.). It was ascertained that under the conditions of the full-scale invasion of the Russian Federation into Ukraine, it became a difficult task to provide agricultural activities with the appropriate resources: fuel, fertilizers, plant protection products, spare parts, etc. The production and export of wheat and barley over the last 5 years was analyzed. Due to the military actions of the Russian Federation and the occupation of the territories of our country, there was a reduction in the sown area under grain crops. This led to a significant decrease in the export volume of these crops by national agricultural companies, and the global food price index reached a historical maximum. It has been proven that the largest importers of wheat from Ukraine are Egypt, Indonesia and Turkey, and of Ukrainian barley - China and Turkey. In the context of military operations, to support agribusiness, the government simplified bureaucratic procedures and the import of seed materials, allowed the use of agricultural machinery without registration, introduced a zero excise tax rate and reduced the VAT rate to 7% on fuel, introduced affordable loans of 5-7-9%, etc. The ways and directions that will contribute to solving the problems of the agricultural sector of Ukraine during the war and in the post-war period are outlined.

Keywords: *export, national agricultural companies, export potential, factors of export potential, main indicators of export potential*

Стаття надійшла до редакції 04.12.2023 р.

Бібліографічний опис статті:

Вірковська А. А., Заклекта О. І., Лавренчук В. Р. Оцінка експортного потенціалу національних агрокомпаній за умов повномасштабного вторгнення РФ. *Innovation and Sustainability*. 2023. № 4. С. 48-57.

Virkovska A., Zaklekta O., Lavrenchuk V. (2023) Assessment of the export potential of national agricultural companies under the conditions of a full-scale invasion of RF. *Innovation and Sustainability*, no. 4 pp. 48-57.